

NİĞDE ÖĞRETMENEVİ TARİHÇESİ

1) BİNA TANIMI

Bina, kuzey-güney yönde dikdörtgen planlı, zemin+1 kattan müteşekkildir. Zemin kat günümüzde çok amaçlı salon olarak hizmet vermektedir. Tarihi öğretnenevi yapısı, yöresel sarımtırak ince yonu trakit taşından yapılmıştır. Anıtsal giriş kapısı üçgen alınlığında Osmanlı arması, armayı kuşatan çerçeve ile ikisi üçgen alınlığın köşelerine denk gelen toplamda 4 adet rozetli kasetler ve inşa kitabesi beyaz mermerdir. Merdivenler, sütun ve başlıkları, kemer taşları, köşebentleri yanı sıra yer taş döşemeleri ise yerel siyah andezit taştandır. Binanın anıtsal giriş kapısı, önünde genişçe bahçesi olan doğu cephesindedir. Ana giriş kapısı, iki sütunlu ve üç kemerli yapıdadır. Giriş alınlığı üçgen formu, alınlık ortasında mermerden üzerinde toplamda 31 sembolün bulunduğu ve Sultan Mehmet Reşad tuğralı, mulajdan Osmanlı arması vardır. Orijinal mermer arma, Niğde Müzesi 6. Salon teşhirindedir. Yapıya giriş zeminden oldukça yüksek tutulmuştur. Giriş üç cepheden 12 basamaklı siyah andezit taş dizileri ile sağlanmaktadır. Zemin katta salonların yanı sıra 15 oda vardır. Bina özellikle 1. Katın iç mekânlarında zamanla değişik yeni mekân oluşumları neticesinde orijinal yapısından uzaklaştırılmıştır. Binanın dış beden duvarlarında sağlamlığı artırmak için her cephe de plasterlere yer verilerek duvarlara demir çubuklar monte edilmiştir. Binanın içme suyu ise Niğde İli genelinde olduğu gibi Kadarak Mevkii'nden sağlanmıştır. Kırkpınar ve Yeşilburç köylerinden gelen doğal kaynak suları şehre künk boru sistemleri ile taşınmıştır. Binaya künkler ile taşınan içme suyu, bina ana girişinin hemen solunda zemin kat hizasında su haznesine aktarılmıştır. İçerde ki bu su haznesinde biriken suyun dışa aktarımı ise; giriş sol güney dış cephe üzerinde duvara açılan üç (3) adet akarlı korna ile sağlanmıştır. Bu bina çeşmesi ile hem öğrenciler hem de halk su içmekte idi. Binanın çatısı ise kırma çatı olup, kiremit örtülüdür. Bina günümüzde oldukça sağlam yapıdadır.

2)TARİHSEL GELİŞİMİ:

Tarihi Öğretnenevi yapısı, Karamanoğulları döneminde inşa edilen Ak Medrese Vakfıyesi'nde Meydan Mahallesi olarak anılan alan üzerindedir. Osmanlı'nın en yenilikçi, eğitime en çok önem veren ve yatırım yapan padişahlarından birisi de II. Abdülhamid Han'dır. Yapı; Sultan II. Abdulhamid Han Saltanatı döneminde merkez ve taşralarda eğitim-öğretimin yaygınlaştırılıp kalitesinin artırılması politikalarının ürünü olan ve 1902 yılında ilimizde açılan idadi mekteplerinin devamı niteliğindedir. Binanın temeli ve şekillenmesi II. Abdulhamid Han dönemine rastlar. Anıtsal giriş kapısı üzerindeki pencere kemerinin işlemeli kilit taşının hemen üzerinde, dikdörtgen üçgen alınlıklı, çiçekli çelenk motiflerle üstte çapraz ayyıldızlı bayraklı mermer kitabe de; **1331 Sene 1333** tarihi yazılıdır. Üç satırlık inşa kitabesinde; Miladi: **1915/1917** tarihleri görülür. Binanın açılışı, Sultan V. Mehmet Reşat dönemidir. 1916 yılında Sakarya İlkokulu olarak adını duyuran bina, 1916 yılından sonra ise Leyli (yatılı) Sultani Mektebi olarak hizmet vermeye başlamıştır. 1. Dünya Savaşı süresince öğrenci bulunamaması ve askeri politikaların öncelikli olması, yapının bu süreçlerde askeri hizmetlerde de kullanıldığını göstermektedir. İlkokul olarak faaliyet gösteren bina; 8 Haziran 1944 senesinin de açılan Erkek Sanat Enstitüsü olarak, 1946 senesine kadar hizmet vermiştir. Niğde'nin Cumhuriyet Dönemi ilk yükseköğrenim kurumu olarak ta değerlendirilen Niğde Kız Öğretmen Okulu olarak, 1957 yılında bu binada 40 öğrenci ile eğitim-öğretime

başlanılmıştır. Niğde Kız Öğretmen Okulu bu eğitim faaliyetlerini 1968 yılına kadar da bu bina da sürdürmüştür. Bu tarihten itibaren ise bina, Niğde Ticaret Lisesi olarak faaliyet göstermiştir. Cumhuriyet tarihimizin her döneminde eğitim-öğretim hizmetlerinde mihenk taşı konumun da olan yapı, 1981 yılında Öğretmenevlerinin kurulması politikası neticesinde tadilata girerek 1986 yılı itibariyle Niğde Öğretmenevi olarak kullanılmaya başlanılmıştır. Günümüzde Yenice Mahallesi, Hastaneler Caddesi üzerinde, 56 pafta, 164 ada, 18(40) parsel üzerinde bulunan bina, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 05.07.1991 tarih ve 1074 sayılı Kararı ile tescili yapılarak koruma altına alınmıştır. Bina günümüzde Niğde Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Yazan: Mustafa ERYAMAN/Arkeolog.